ڕۆشنبیریی چەپی ئێران و بابەتی دیموکراسی

10 مرداد 1405

پەراوێزی سەرەکیی وتارەکە

"لە سەرهەڵدانی ڕۆشنبیریی چەپی ئێرانەوە لە سەدەی نۆزدەهەمەوە تاوەکو ئەمڕۆ، ئەوانەی بە جۆرێک خۆیان لەم خێزانەدا پێناسە دەکەن، چالاکوانی بواری ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتیی کۆمەڵگەکەشمان بوون. ئەگەر بە واتای سارتریانەی »ڕۆشنبیری پابەند« بگەڕێینەوە، ئەم گرووپە لە ڕووی کۆمەڵایەتییەوە نموونەی ڕۆشنبیرن. ئەم نموونەیەی ڕۆشنبیری کە لە روانگەی ئیمیل زۆلا یان هاینش بڵیشدا دەبینرێت، مل بۆ دۆخی موجود نادات و بەدوای گۆڕینیەوەیە. تێگەیشتنی باوی چەپ بۆ ڕۆشنبیر، چینایەتییە؛ چونکە لە زۆر حاڵەتدا بە دوورکەوتنەوە لە چینی کۆمەڵایەتیی خۆی و بۆ بەدیهێنانی بەرژەوەندییەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشانی تر، دێتە ناو چالاکیی کۆمەڵایەتییەوە. لە نەریتی ڕۆشنبیریی چەپدا، وتەکەی مارکس لە تێزەکانیدا سەبارەت بە فۆیەرباخ کە دەڵێت "فەیلەسووفان تا ئێستا جیهانیان بە شێوازی جۆراوجۆر لێک داوەتەوە. ئێستا کاتی ئەوە هاتوە کە بیگۆڕن،" هاوکات واتای بانگەواز بۆ کردەوەش دەدات. روانگەی دەسەڵاتخواز، یەکێکە لە تایبەتمەندییەکانی ڕۆشنبیریی چەپی ڕادیکاڵی سەدەی بیستەم؛ چونکە گۆڕینی جیهان لە زهنییەتی ئەم ڕۆشنبیرانەدا بەشێکە لە هۆکاری بوون و ناسنامەیان."

پوختە

وتاری «ڕۆشنبیریی چەپی ئێران و بابەتی دیموکراسی» لە نووسینی سەعید پەیوەندی، بە ڕوانگەیەکی شیکاری و مێژوویی، پەیوەندیی نێوان گوتارەکانی چەپی ئێران و چەمکی دیموکراسی لە سەردەمی مەشرووتە تاوەکو دوای شۆڕشی ١٣٥٧ هەڵدەسەنگێنێت. نووسەر بە پێناسەیەکی کەمتەرخەمانە بۆ «ڕۆشنبیری چەپ» وەک کەسێک کە خۆی بەم ناسنامەیە دەبەستێتەوە، دەردەخات کە چۆن لە نەریتی چەپی ئێراندا، دیموکراسی زۆر جار لە پەیوەندیدا لەگەڵ دادپەروەریی کۆمەڵایەتی، خەباتی دژەئیمپریالیزم و پێشخستنی کاری بەکۆمەڵ بەسەر تاکەکەسدا پێناسە کراوە و کەمتر وەک بنەمایەکی گشتیی مافەکانی هاوواڵتیبوون و میکانیزمی دامەزراوەیی دەسەڵاتی سیاسی تێگەیشتووە.

پەیوەندی بە بەسەرکردنەوەی سەردەمە جیاوازەکان، لە سۆسیال-دیموکراسی مەشرووتەخواز تا حزبی تووده، چەپی ڕادیکاڵی دەیەکانی ٤٠ و ٥٠ و ڕێکخراوە شۆڕشگێڕەکان، دەردەخات کە خوێندنەوەی چینایەتی بۆ دیموکراسی —وەک ئامرازێک لە خزمەت چین یان «گەل»دا— بووەتە هۆی دروستبوونی جۆرێک لە جیاوازی لە نێوان «دیموکراسیی ڕوکەشی لیبرالی» و «دیموکراسیی گەل». لەم چوارچێوەیەدا، ئازادییە سیاسییەکان و مافەکانی مرۆڤ زۆر جار بۆ بابەتێکی بۆرجوازی کەم کراونەتەوە و لەپێشینەدان بۆ داگیرکردنی دەسەڵات و بەدیهێنانی دادپەروەریی کۆمەڵایەتی بووە.

نووسەر لە شیکردنەوەی هەڵسوکەوتی چەپ لە سااڵنی شۆڕشی ١٣٥٧ و دوای ئەوەدا، داکۆکی لەوە دەکات کە بەشێکی گرنگی ڕۆشنبیریی چەپی ڕادیکاڵ لە تاقیکردنەوەی دیموکراسیدا شکستی هێنا؛ چونکە لە بەرامبەر

سنووردارکردنی ئازادییەکان و دامەزراندنی دەسەڵاتی نوێی ستەمکاردا، بەهۆی ئەوەی گرنگیی زیاتری بە گوتاری دژەئیمپریالیستی و دادپەروەرانە دا، هەڵوێستێکی یەکلاکەرەوەی لە بەرگریکردن لە دیموکراسیی لیبرال نەگرتەبەر. وتارەکە بە گشتی هەوڵێکە بۆ تێگەیشتن لەم گرێ کوێرە تیۆری و مێژوویییە لە پەیوەندیی چەپی ئێران لەگەڵ دیموکراسیدا.

وەشانی تەواوی وتارەکە لە شێوەی پی‌دی‌اف لەبەردەستدایە:

سەعید پەیوەندیسالّی بیست و حەوتەم، ژمارە ۲ و ۳، هاوینی ۱۳۹۱ – ئێران نامگ